XXXIX. évf. Cluj-Kolozsvár, 1929. Január 1. szám.

UNITÁRIUS KÖZLÖNY

A VALLÁSOS ÉS ERKÖLCSÖS ÉLET ÉBRESZTÉSÉRE
KIADJA A DÁVID FERENC EGYLET

Alapitotta: Dr. BOROS GYÖRGY.

A főpásztor ujévi köszöntése.

Az *Unitárius Közlöny* apró betüi olyanok, mint a kéz ujjai. A szavak maga a kéz s én az ideirt szavak segitségével óhajtok kezet fogni mindenkivel. Azt óhajtom, hogy vegye észre aki e szavakat látja, hogy megettük egy gyorsan mozgó érzékeny test rejtőzik, mely egy kis patakot hajt végig és vissza, azon a csodálatos szerkezeten, melyet emberi testnek nevezünk. Ugy van, a nyomtatott betük az emberi sziv és agy csodálatos alkotásai. Ezek által az én érzésem és gondolatom eljut mindenkihez. De nemcsak ez történik: minden szem eljuttatja az én szavamat mindenki agyához s onnan a „kis patak“ utján átszürődik a sziven. Igy találkozik a pásztor a nyáj, vagyis az olvasók tagjaival.

Ezt a nagyszerü kézfogást és körforgást vegye észre s érezze meg mindenki, hogy a főpásztor szeretetet küld, mert szeretetet akar termelni minden szivben. Ha szivünket elfoglalja a szeretet, könnyen elhordozzuk az élet terhét, gondját. A szeretet nemes és szép gondolatok termelésére segit. A szeretet erőt ad, hogy célunkat elérhessük s a mieinket boldoggá tehessük. A szeretet alázatosságra indit és táplálja bennünk a vallásos érzést. Mi most a Jézus lábainál hallgatjuk az evangelium gyönyörű imahangjait, majd az Isten szine előtt fogjuk össze kezünket hálaadásunkban, majd a családban élvezzük a földi lét örömeit.

Ha az esztendő tizenkét hónapjában tizenkétszer végigfutnak elménken és megrezgetik szivünk hurjait az Unitárius Közlönyben szétküldött szavakba rejtett gondolatok, akkor a főpásztor kézfogását sokszor fogja érezni mindenki.

Kérem Istent tegye boldoggá és áldottá az 1929. évet mindnyájoknak.

Dr. Boros György
püspök.

Unitarian school for the ministry
Berkeley
California
America

TŰZHELY MELLETT

Unitárius templomban.*)

Kora reggel, úgy hozta a véletlen,
Az Egyisten templomába tévedtem.
Senki . . . s mégis éreztem, hogy teli van:
Él az Isten minden zege-zugában.

Az Egyisten, Magyaristen lakik itt,
Ide hivja vigasz-szóra fiait . . .
Elfogódtam, nem tudom mit éreztem,
Csak azt tudom: csöndesen letérdeltem.

Néhány szó a jótékonyságról.

Itt a tél a küszöbön és vele a karácsony szent ünnepe. A karácsony, a karácsonyfa, játékkal, babákkal és sok-sok égő gyertyával, amely világít, melegit egészen a szivünkig, a lelkünkig. A gyermekek várják az angyalt; kicsinyek, nagyok, gazdagok, szegények. Igen, a szegények is! Mert már a legkisebb szegény gyermek is tudja, hogy a jobbmódú asszonyok, azaz a nem épen lyan szegény asszonyok, mint az édes anyjok, aki mosni jár és esetleg hat éhes gyermeknek megkeresi evvel a kenyerét, most összegyülnek, tanácskoznak, kéregetnek, varrnak, mosnak, foltoznak, kötnek és ezt mind azért csinálják, hogy az angyal majd hozzá, a legkisebbhez, a legszegényebbhez is ellátogasson. És milyen örömmel dolgoznak gyakran, otthon nem ilyen munkához szokott asszonyok! Oda hozzák a felöltöztetendő gyermekeket, megmérik őket, próbálgatnak. Sok minden régi ruha, fehérnemü, cipő összegyült, már harmincon felül van a gyermekek száma, akik ruhával, inggel, cipővel el lesznek látva. De lehetne több is! Ez még mind nem elég! Hetven gyermek is van, amely rongyos, mezitláb — és itt a tél. És ez a pár uriasszony, amely összegyült és már azt hiszi, hogy mindent ide adott, még mindig tervez, töpreng, számbaszedi a saját gyermeke garderobeját. Még ezt is ide adom, azt is. De számbaszedi az adakozókat is. Egészen önkénytelenül. — „Ni-ni, Bözsikéék nem küldtek semmit“ — mondja az egyik. „Pedig mi-

---

*) Ezt a kedves kis költeményt egy kellemesen szellemes, mindig mélyen, mindig disztingváltan és főleg mindig eredetien gondolkozó, de *nem unitárius* poéta-lélek irta névnapi üdvözletül abból az alkalomból, hogy barátját, dr. Nagy Miklós bánffyhunyadi bankigazgatót egyházi tanácsossá választották. Külön zamatot ad a versnek az a körülmény is, hogy — mint értesülünk s mint a versből is kiérzik — megtörtént eseményt énekel meg.

lyen gazdagok, ők csak tehetik.“ „Irén sem küldött még semmit és a megalakuló gyülés óta erre sem hozta az orrát.“ „ rdekes!“ „Lottika sem küldött, pedig már nem hiszem, hogy a hat gyermekének letett ruhája ne legyen és azonkivül az a rengeteg vagyon!“ „Ha én olyan gazdag volnék, tiz gyermeket öltöztetnék fel tetőtől talpig.“ „Azért nem ad az Isten, mind oda adnád másnak.“ „Bizony sokan vannak, akik adhattak volna és nem adtak. De van másfelől olyan is, akire nem számitottunk és az itt van velünk és segít.“ — Most már megszólal egy szókimondó asszonyság, aki eddig hallgatott: „Nohát én megmondom nektek, hogy mi a baj! Anna elvárta volna, hogy megtegyétek titkárnak.“ A jelenlegi titkár felszisszen: „Ugye, megmondtam, hagyjatok békében, én amugy is itt lennék.“ „Igen“, — folytatja a szókimondó asszonyság — „Zsuzsa is azért nem jön errefelé, mert elvárta volna, hogy valami különösnek megtegyétek. Mit tudom én, minek? Azt mondja, a bizottságban ugyis mindenki benne van.“ — — — „És ezért maradtak el a többiek is???“

Most már ne tessék azt hinni, hogy ez a dolog igy történt; én nem vagyok pletyka és ha történetesen igy történt volna, nem mondanám tovább. Valószinü, sőt majdnem bizonyos, hogy csak a fantáziám (mely meglehetősen élénk) müködött; az egész dolgot csak képzeltem és azért irom le, hogy ne adj Isten, megtörténjen. Mert ha ez a mulatságosnak látszó, de nagyon-nagyon szomoru dolog megtörtént volna és ilyen képzelt sérelmek miatt csak egyetlen egy gyermek is ruha nélkül marad: éhesen, cipő nélkül fázik, vagy ilyen okból nem mehet iskolába, a kicsinyes emberek lelkiismeretéhez appellálok. Nincs elég sulyos szavam ennek a megbirálásához.

A jótékony egyesületek nem arra valók, hogy egyik-másik asszony szerephez jusson, hanem arra valók, hogy minél több könnyet letörüljünk, minél több nyomoruságon enyhitsünk. Pedig olyan sok könnyhullatás van, olyan nagy a nyomor, a szegénység és itt a karácsony.

Jakab Miklósné.

A biblia olvasásának hasznáról.

A modern ember karakterét olvasmányai szabják meg. Ami megmagyarázva annyit jelent, hogy jellemünk, ha észrevétlenül is, átszövődik és rendre átalakul olyanná, mint aminő szellem kisugárzik olvasmányainkból.

Aki a multon mereng el és olvasmányait a multtal foglalkozó könyvekből választja ki, az rendesen zárkozott, szükszavú, mint általában az olyan ember szokott lenni, akit a jelen kevésbbé érdekel.

Az utópisztikus (jövőbe néző) tárgyú könyvek olvasója pont az ellenkezője az előbbinek. Az folyton beszél, mert annak gon-

dolatai folyton a képzelet szárnyain repülnek. Igaz, hogy az ilyen kissé pesszimisztikus, mert az utópiák rendesen a jelennel való elégedetlenség szüleményei. Ami viszont nem zárja ki az ellenkezőjét sem, mert lehet valaki éppen a jelennel való megelégedése folytán utópisztikus hajlamu, amikor a jelen nagy vivmányaira építi fel a jövőben bekövetkező nagyszerüségek birodalmát.

A szociális (társadalmi) helyzettel foglalkozó művek olvasása tulságosan igénybe veszi az ember idegeit, mivel azok a mindennapi élet előttünk és rajtunk is átfolyó áradatát tárják fel. Ezeknek a könyveknek idegesitő hatásuk van, mivel a jelen rendesen evolucionális (kialakuló) jellegü s mint ilyen, tulságosan természetes, mondhatjuk: prózai.

A költők verses könyveit buvó olvasó lelkületét teljesen a költő egyénisége szabja meg.

Ezeknek megállapitása után lássuk, hogy milyen hatással van és lehet az emberre a bibliának olvasása?... S hogy ezt megállapithassuk, előbb vessünk egy pillantást a biblia tartalmára.

Mit is foglal magában tulajdonképpen a biblia? Erre a kérdésre én, mint bibliás ember, ezt szoktam felelni: a biblia semmit és mégis mindent magában foglal. Semmit se foglal magában azok előtt, akik csak a fizikai világ rejtélyei után kutatnak és érdeklődnek. De mindent megtalálhat benne az, aki az erkölcsi világrend törvényeihez kivánja szabni életét.

A biblia, mint könyv, az ismert legrégibb könyvek között foglal helyet, mert vannak benne részek olyanok, amelyek háromezer évnél is nagyobb multtal dicsekedhetnek s a legkésőbb irt részek is betöltöttek már ezer és nyolcszáz évet. De bár ilyen ködbevesző messzi multból származó és egymástól olyan távol született irásokat foglal is magában ez a könyv, mégis csodálatos összhang s a különbözőségben is bámulatos egymásutániság nyilatkozik meg benne.

Minek lehet ez a következménye? Csak annak, hogy a bibliairók egytől-egyig, a legkisebbtől a legnagyobbig ugyanattól az eszmétől és ideáltól lelkesedtek. Annak a 3—4000 esztendővel ezelőtt élt irónak az ő irásával ugyanaz volt a célja, mint annak, aki irótársa után 1—2000 esztendővel élt és véste kőbe, vagy vetette papirra gondolatait. Az istenség és az ember viszonya s e viszonyból az embernek az Istennel szemben való szükséges életgyakorlata — jobban mondva: az erkölcsi világrendben az ember helyzetének és hivatásának a kidomboritása az, amit igyekeznek kifejezni a bibliairók. A végtelen teremtőt tömöritik a véges teremtményben, de csak azért, hogy az ember-parányt végtelenitsék bele a mindenható istenségbe.

Hogy aztán ezt az eszmét és gondolatot hogyan és minő eszközökkel vetitik lelkünkre: az egészen más kérdés; de egyszersmind mellékes is, mert egy eset leirásának v. elbeszélésének lényege független attól, hogy az valóban megtörtént-e, vagy csak

az iró képzeletének szüleménye. A fő az eszme, a gondolat, ami a műben kifejezést nyer. És aki ragaszkodik pld. a bibliánál a történeti hüséghez, az már az első oldalon abba hagyhatja annak olvasását, mert ott a teremtés elmélete van leirva az elképzelhető legnaivabb mese formájában. De aki nem a mesét nézi, hanem az eszmét, a gondolatot fürkészi a kifejezések mögött — mohón fogyasztja a sorokat, mert annak szemei szinte látják a világok kialakulását, igen a földet, amint beindul rajta az élet; majd pedig megjelenik az istenség földi képmása: az ember, aki úgy lépked ott a teremtmények tarkaságában, mint föltétlen úr, aki előtt mindennek meg kell hajolnia a földön. De ne bizd el magad ember — szövi tovább gondolatait az iró — mert ha hatalmas vagy is a teremtmények között: léted és létednek értéke, boldogsága feltételekhez van szabva s a feltételeket nem te, hanem az Isten szabja meg.

Majd jön a bűneset és az Isten leszáll, hogy kérdőre vonja Ádámot. Naiv mese, jóakaratu költés ez is! . . . És a történeti hűség rajongója újból elvetni készül a bibliát . . . Miért? . . . Hiszen való az, ha nem is abban a formában folyt le. Mert mi történik ott? . . . Az, hogy Ádámban a bün elkövetése után fellázad a jó érzés s az emberen gyötrő kinok vesznek erőt. Elbuvik, de az Isten (a jó énben) reá szól: miért bujtál el Ádám, miért félsz, ha nem vétkeztél? . . . Hát nem mindennapi jelenség az, amikor a bünös elrejtőzik, mert gyötri a bűntudat és zúg lelkében az égi szózat, hogy kifelé a paradicsomból (a nyugodt lelkiismeret országából), mert ott nincs helye annak, aki megszegi az Isten törvényét és parancsolatát?! . . .

Kain leüti Ábelt. Nem látja senki és Kaint mégis földönfutóvá teszi a bűntudat. Ez is költött mese csupán, de szépen van benne kifejezve a testvériség gondolata és az az eszme, hogy a szeretet hiánya és az irigység milyen bajt, szomoruságot és keserüséget szülhet.

Igy, ezekkel a dolgokkal kezdődik a biblia és ha végig megyünk rajta, nem találunk benne egyetlen oldalt, amelyről ne áradna ránk valamilyen isteni sugallatszülte erkölcsi v. vallási szabály.

Ilyen lévén a biblia, annak olvasása nemcsak hasznos, hanem egyenesen szükséges, mert lépten-nyomon tapasztaljuk, hogy az anyagi világ lélek nélkül semmi s annak minden gyönyöre buborék csupán.

A biblia a lélek kincses bányája. Régi könyv és mégis mindig új, mert az Isten örökkévaló s a lélek isteni szikra. Népek halnak meg és új nemzetek alakulnak ki a régiek helyén: az országok rombadőlnek, hegyóriások lesznek törpe dombokká, de az Isten ugyanaz marad, aki volt a teremtés hajnalán, amikor lelke ott lebegett a végtelen vizek felett.

A lelket csiszolja; a lelket éleszti, finomitja a biblia olvasása; jellemeket fejleszt; olyanokat, akik megérdemlik az istengyermeki nevezetet.

A bibliában csodálatosan találkozik egymással mult, jelen és jövő. Az egyenes körbefut benne. A talány megoldást nyer. A tökéletes minta kész, — — — csak utánozni kell.

Álmatlan éjszakákat minek virrasztanál a lenni, vagy nem lenni kérdése felett?!... A biblia felvilágosit felőle. — — — Gyermek vagy szülő vagy?... Ha lelked nyugalmát biztositani akarod, ne töprengj „a hogyan“ felett. Olvasd a bibliát s azonnal megtanulod „a hogyant“. Kisért az élet vagy reád könyököl a sátán?!... Forgasd a bibliának lapjait s a sátán eltávozik tőled s a te terhed könnyű és igád gyönyörüséges leszen. Az akarsz lenni, aki szeretnél, hogy t. i. kedves légy, mind az Isten, mind az emberek előtt?!... Olvasd a bibliát hittel, reménységgel, alázatos szivvel; jegyezd meg tanitásait és élj azok szerint s célodat feltétlenül eléred. **Árkosi Tamás**, sinfalvi unitárius lelkész.

Esküszik a püspök.

Templomi mély csöndben ünneplő lelkek,

Mennyit négy fal bebir, századok és ezerek.
Lelkek selymén áttör az ima, az áhitat,
A hit tiszta vize szomjuzókat itat.
Bilincsbeverő csönd... Csöndben ének zendül,
Rázug az orgona, hogy a négy fal rendül.

Ezrek ajakáról eget ver az ének,
A tegnapi árvák gazdagok levének,
A tegnapi félést a Ma bátorsága
Viszi Isten felé szent, boldog imára.
Kétségek sötétjén csillag ragyogott fel,
Világosság támadt „Isten nem hagyott el!“

Küldött, adott vezért, a templomba hozta,
Ott áll gloriában, fény bearanyozta.
Ott a főpapok közt, ott a néptengerben,
Mint szeretet képe ércszoborba verten.
Jobb keze a szivén... ének, ima halkul,
Csengő eskü csendül uj püspöki ajkrul:

Én, dr. Boros György, esküszöm az égre,
Az ég egyetlenegy, örök Istenére,
Püspöki tisztemben, ha élek, ha halok,
„Hozsánna“, „feszitsd meg“ közt is hü maradok!...
És az eskü repül... felhőről felhőre,
Csillagokon túlra, az egekbe nő be.

Ott az égben jegyzik az eskünek szavát . . .
Leküldi az Isten az egyik angyalát.
Ott áll fehér szépen, mint meleg napsugár,
Arcán szelid mosoly, boldog öröm fut át.
Boldog örömében, szelid mosolyában
Annyi bátoritás, annyi biztatás van.

És bizik a püspök és bátoritva szól
Onnan a szent helyről, szószéki magasból:
„A szeretet örök, ne félj kicsiny sereg,
Szeress, imádkozzál, veled az Úr, veled!“
. . . S ahogy a két kezét áldásra kitárja,
Az angyal csókot nyom tiszta homlokára.

Vári Domokos.

Egyházi és iskolai mozgalmak.

Kedves olvasóinknak és munkatársainknak boldog újévet kivánunk.

Kulturházat avattak Székelyderzsben november hó 25-én. A mai nehéz viszonyok között örvendetes esemény s a község józan gondolkozásu népének és vezetőinek áldozatkészségét és lelkesedését dicséri ez az átalakitott épület, melyben hajlékot teremtettek a kulturának, az önmüvelődésnek. A kulturházzá átalakitott épület története élénken tükrözi vissza a község életében végbement változásokat. Kezdetben unitárius felekezeti iskolául szolgál, azután az állami elemi iskola nyer benne elhelyezést, később Hangya szövetkezeti bolt és korcsma van benne s végül most megfelelően átalakitva, a kultura felszentelt hajlékává avatta fel Székelyderzs népe. A hatalmas termet zsufolásig megtöltő ünneplő közönség előtt Balázs András esperes-lelkész ismertette, hogy miként hozta össze a nép áldozatkészsége évek során át az átalakitáshoz szükséges költségeket s miként sikerült meggyőzni Székelyderzs népét arról, hogy a haladó világban létét és fennmaradását egyedül a müvelődés által biztosithatja. Ezért kellett hajlékot állitani a felnőttek továbbképzésének, ahol összejöve, a község polgárai a közügyeket is megbeszélhetik. Péter Sándor muzsnai lelkész az ifjuság erkölcsi neveléséről olvasott fel, Kiss Sándor székelyudvarhelyi lelkész pedig hatalmas beszédében arra mutatott reá, hogy bármily fontos életünkben az, amivel birunk és amit teszünk, ezeknél fontosabb az, amik vagyunk. A közönség köréből Egyed János közbirtokossági elnök fejezte ki keresetlen szavakban a község népének háláját fáradhatatlan lelkészük, Balázs András esperes iránt, aki népe iránti szeretetből önzetlenül végzi épitő munkáját. Az ünnepségen szavaltak: Imre Irma, Egyed Berta, Dénes Mária,

Menyhárt Erzsébet, Pál Idus és Toró Zoltán. Székelyderzs freskóiról hires templomát minden vasárnap megtölti a buzgó hivek serege s most a hit temploma mellé a közmüvelődés, a kultura templomát avatta fel. Ez az új intézmény is a község népének józanságát és a vezetők céltudatos munkáját hirdeti. Cs.

Hirek a végekről. Ez őszön a szászrégeni leányegyházközség istentisztelete felemelő bizonysága volt a testvéri együttérzésnek. A magyarrégeni ref. egyház kedves lelkésze: Szász Márton presbiteriumával készségesen adta rendelkezésünkre templomát. A szép, kedves templomban az augusztusi napfény csodás varázsában a lelkek összeforrtak s mintha Pál szava lett volna urrá a lelkeken, mindnyájan éreztük: „Nincs többé zsidó vagy görög, úr vagy szolga, hanem vagyunk mindnyájan egyek a Krisztusban.“ Az a testvéri szeretet, amivel fogadtak s bocsátották rendelkezésünkre templomukat, szivünkből a legforróbb hála érzését váltja ki s legyen e pár sor is emléke az ők szeretetüknek s a mi hálánknak. Régeni.

Pipei egyházközségünkben követésre méltó alapitványt tettek. Az alapitólevélben olvassuk: „Hősi halált halt Mózes és Lajos fiaink emlékének megörökitésére a magam és nőm: Bálint Katalin nevében az egyházközség orgona-alapjának javára 1000—1000, összesen kettőezer leut adományozunk azon tiszteletteljes kéréssel, hogy ezen összeg az ők neveik alatt kezeltessék a községen kivül valamely pénzintézetnél s kamatoztassék mindaddig, amig az egyházközség a meglevő orgonáját kijavittatja és a háboru alatt elvitt sipokat újakkal pótoltatja, akkor ezen összeg a felszaporodott kamataival használtassék fel és a fronton egymás mellett levő két sipra vésesse vagy öntesse bele az alábbi emléksort: „Bálint Mózes, az uzsoki szorosnál 1914 szeptember havában hősi halált halt dombói unitárius tanitó emlékére.“ „Bálint Lajos hadnagy Baranovicsnél 1916 aug. havában hősi halált halt emlékére.“ Fiaink emléke, áldozatul esett ifju életük teszi szentté nekünk e földet, mely ápol s majdan eltakar. Fájó szivvel törődünk bele a megmásithatatlan végzetbe. Legyen áldott az ők emlékezete. Pipe, 1928. nov. hó 20-án. Bálint Mózes, Bálint Katalin.“

Az árkosi egyházközség f. év október 28-án gyönyörü ünnepet rendezett Végh Benjamin esperes-lelkés 25 éves szolgálata évfordulóján.

Egy ideális lelkipásztort ünnepelt — akaratán kivül — az egyházközség, ki nemcsak a szószéken, de közéleti szereplésében is igazi mintaképe az elhivatott vezetőknek. Mint gyerekember 1903. okt. 25-én lépett Végh Mihály örökébe s 1904. dec. 14-én, mint felszentelt lelkész foglalta el jelentős egyházközségünkben véglegesen a lelkészi állást. Ugyanezen évben alakitja meg az árkosi fogyasztási szövetkezetet, melynek azóta fáradhatatlan elnöke s amely vezetése mellett a „Hangya“ központ egyik legerősebb fiókja. Az „Árkosi Takarékpénztár rt.“ igazgatóságának tagja s egyuttal vezérigazgató helyettese. Elnöklete alatt alakul meg 1920-

ban az „Árkosi dalárda“, mely az ő irányitása mellett lépésről-lépésre tör előre s egyik jelentős tényezője a magyar zenei kulturának. A dalkör kebelében, mint alosztályt, 1923-ban vonós zenekart alakit, mely 10 taggal télen-nyáron egyformán kitartó buzgalommal nemesiti tagjainak s a község lakóinak lelkét. 1925-ben a nőkszövetségét és az ifj. egyesületet hivja életre, ugyanezen évben 170.000 leuval a háboru által elnémitott harang helyébe uj harangot öntet. 1927-ben árkos zsinati gyülésre készül, már megboldogult néhai nagy püspökünk 50 éves püspöki jubileumát óhajtja méltó módon megünnepelni. Az ő vezetése alatt ismét nagy életkészségről tesz tanubizonyságot népünk: renováltatja, új köntösbe öltözteti templomát, tornyát s összes épületeit mintegy 160.000 leu költséggel.

Legfontosabb, mindenek felé emelkedő egyházi ténykedése s egyuttal fajunk nagy kulturérzékére fényt vető erőkifejtés volt 1878-ban megszünt felekezeti iskolánk új életre hivása. Az imperium változás kényszer helyzetében a felekezeti iskolát vissza állitottuk. 1919/20-ban bérfizetés ellenében az állami iskola helyiségeiben müködött, azután 1924-ig bérházakban, az óvódában, a lelkészi lakban voltak szétszórva az egyes osztályok, mikor hiveink belátva az iskola létének fontos faji és egyházi szerepét, az ő buzditására 2 holdnyi kiterjedésü telket vásárolnak s verejtékes munkával modern 3 tantermes iskolát varázsolnak elő a semmiből s mellette a gyakorlati oktatást szolgáló faiskolát és veremény-kertészetet hivnak életre s 9 évi munka után ma ez iskola egyike a modernül berendezett iskoláknak.

25 év munkássága 1923-ban majdnem megszakadt. Szülőfaluja, Tordátfalva hivta vissza kebelébe. Egyházközségünk tagjainak szeretete, ragaszkodása a távozás már-már befejezett tényét megváltoztatta s ő maradt tovább s dolgozik lankadatlan kitartással.

1928 okt. 28. örömünnepe volt nemcsak az egyházközségnek, de a Környek is.

Délelőtt 11 órakor a zsufolásig megtelt szentegyházba a kebli tanács és az egyházkör vezetősége kiséretében jelent meg az ünnepelt lelkipásztor. A gyülekezet éneke után, melyet Fazakas József ifju kántor-tanitónk kisért ihletett kezekkel, a dalárda Beethoven: „Isten dicsősége“ komoly méltósággal szárnyaló karát énekelte. Ezt Kovács Imre imája — s a körének elhangzása után, melyet Régeni Juliska énekelt (Greutzer: Miatyánk) orgona kisérettel — gyönyörü beszéde követte. A beszéd után a zenekar játszotta orgonával társitva Boldieau: Áriá-ját a „Fehér asszony“ c. operából. A zenekar és orgona magasztos hangjait az egyházközség, dalárda, nőkszövetsége, az iskola, az egyház, az egyházkör, lelkészegylet, a helybeli társadalmi alakulatok és a község üdvözlete váltotta fel.

Az istentisztelet után 160 teritékes társas ebéd következett a községháza nagytermében.

A kebli tanács este müsoros estélyt rendezett, hol a dalárda Révfi: Valahonnan ide hallik és D. Szabó Géza: Eredeti magyar népdalegyvelegeket mutatta be. Domokos Áron Benedek E.: Dévavár

emléke c. költeményt szavalta, a növendékek Altay: A szökevény-t s a felnőttek együttese két egyfelvonásos humoros jelenetet mutattak be kiváló sikerrel. Szereplők voltak: Gyulai Kálmán, Gelei Márton, Ördög Ferenc, Ütő András, Balogh Kelemen, Ördög Irén, Kiss Klára, Ütő Lenke, Kisgyörgy Ilka, Köntés Lenke és Gyöngyösi Irén. A műsort tánc követte a dalárda zenekara játéka mellett.

Az ünnepség 14.000 leut jövedelmezett, mely összeggel iskolánk fiu kézimunkaterme alapfelszerelését szereztük be.

Nem hallgathatjuk el azon odaadó munkát, melyet az ünnepély megrendezése és sikere érdekében a Nőkszövetsége kifejtett. Ilyen segitő munkások s lelkipásztor mellett egyházunk élni és virágozni fog.

Halálozás. Kőrösszeghy és Adorjáni gróf Csáky Ilona, néhai szeretett főgondnokunk, br. Petrichevich-Horváth Kálmán sógornője, életének 76-ik évében Felsőzsukon december 5-én csendesen elhunyt. Emléke legyen áldott, pihenése csendes! — Datki egyházközségünkben közkedveltségben élt Korodi Ferenc „örökös egyhazfi“ 83 éves korában december 15-én elhalt. Nagy részvét megnyilatkozása mellett temették el. Kiterjedt családja gyászolja. Az első keresztények diaconusaihoz hasonló buzgó egyházi ember volt. Pihenjen csendesen!

Gyermekvilág.

Reggeli ima.

Almaimból fölébredtem.
Téged áldlak Istenem,
Hogy atyai jóvoltodból
Csendes volt az éjjelem.

Elaludtam s mig aludtam,
Te őrködtél felettem.
Kezeiddel betakartál,
Hogy baj ne érjen engem.

Add Atyám, hogy jóságodat
Én is megköszönhessem,
Dolgaimat mindenkor csak
Kedved szerint végezzem.

A becsület ösvényéről
Soha félre ne lépjek.
Ha szenvedek, még akkor is
Tartsam meg szent törvényed.

Lőrinczi Miklós.

NŐK VILÁGA.

I.

A kolozsvári D. F. Egylet-i Nőkszövetsége még négy kulturestélyről számolhat be. Dr. Roska Márton, Kovács Dezsőné, Kelemen Lajos, Ligeti Ernő szerepeltek tanulságos, szép és nivós előadásaikkal. Az előadóknak hálás köszönetet mond a Nőkszövetsége.

II.

1928 december 23-án délután tartotta meg karácsonyfaünnepét a kolozsvári D. F. Egylet-i Nőkszövetsége. Már hetekkel azelőtt odaadó buzgalommal gyűjtött és dolgozott a Választmány minden tagja, Csifó Salamonné alelnök vezetése mellett A gyüjtés munkájáról gyönyörű eredmény tanuskodott; ebből részesültek az összes elemi iskolás unitárius gyermekek, a Leányotthon szegényebb sorsú növendékei és az öreg és beteg szegény unitárius asszonyok.

A karácsonyfaünnepet főt. püspök úr imája vezette be, melyet meghatóvá tett a sok kedves gyermekhang, mikor együtt mondták a Főpásztorral az ima meleg szavait. Aztán felcsendült a gyermekajakról a karácsonyi énekek egész sora s a meghatott szülők szemében könny csillogott . . .

Majd következett a müsor, melynek betanitását nagy hozzáértéssel Péter Rózsa tanitónő végezte.

A Nőkszövetsége ezutón is hálás köszönetét fejezi ki mindazoknak, kik szivesek voltak pénz, ruha, cipő vagy egyéb adománnyal elősegiteni e szép karácsonyfaünnepet.

Kedves olvasóinknak boldog újévet kivánunk. Értesitjük, hogy helyszüke miatt a titkári jelentések sorát a jövő számban kezdjük meg.

Ü. K.-né.

Küldjétek gyermekeiteket minél tömegesebben a kereskedelmi és ipari pályákra!

Egyleti élet és munkásság.

„Brassai“ előadássorozatot rendez a kolozsvári D. F. E. minden vasárnap d. u. 5 órakor az Unitárius Kollégium disztermében, a következő sorrend szerint:

1. Brassai jelleme és egyénisége: Dr. Gál Kelemen, jan. 13.
2. Brassai, mint tanitómester: Kovács Dezsőné, jan. 20.
3. Brassai, mint természetbarát: Páter Béla, jan. 27.
4. Brassai, mint zenész: Ruzitska Béla, febr. 3.
5. Brassai, mint a nyelv mestere: Pálffi Márton, febr. 10.
6. Brassai, mint hirlapiró és kiadó: Gyallay Domokos, febr. 17.
7. Brassai, mint unitárius: Dr. Boros György, febr. 24.

Reméljük, hogy mint mult évi előadássorozatunkat, úgy az ideit is nagy közönség fogja végighallgatni.

Az „Ujszékelyi Unitárius Nőegylet“ dec. 16-án szép müsorú teaestélyt rendezett. Müsorán a sok falusi ifju között Balázs Ferenc lelkészjelölt is részt vett. Példaadó és követésre méltó ez az odaadás és nagy lelkesedés, mellyel az ujszékelyi fiatal nőegylet megkezdte egyházépitő munkáját.

Estélyének 3200 leus tiszta jövedelméből 500 leut a helybeli gyermekek karácsonyfájára juttatott, 500 leut pedig a Leányotthon berendezendő betegszobája javára. A megmaradt süteményekkel felkereste a község betegeit felekezeti külömbség nélkül s vigasztaló szavaival átnyujtotta azokat. A többi pénzt pedig csatolta ahoz a már szép tőkéhez, mellyel az unitárius egyház nemes ügyeit a jövőben támogatni kivánja. Legyen munkálkodásukon és nemeslelküségükön a jó Isten áldása.

Irodalom.

Dr. Gladden Washington — Kiss Sándor: „A keresztény pásztor és a dolgozó gyülekezet“ *Odorhein 1928.* A testes kötet, mely 287 oldal terjedelmü, a napokban hagyta el a sajtót, szerzője egy amerikai lelkipásztor. A mű a Nemzetközi Teológiai Könyvtár egyik kötete gyanánt jelent volt meg. Magyarra Kiss Sándor udvarhelyi lelkészünk forditotta. Két részre oszlik; az első rész az eredeti mű forditását alkalmazza, mig a második részben forditó saját tanulmányait közli, amelyek anyagát hosszu lelkészi tapasztalata alapján gyüjtötte össze.

A magyar irodalom általában nem mondható gazdagnak gyakorlati teológiai müvekben. Ennek a műnek a leforditása, amely a pásztori teológia minden ágát magában foglalja, nagy nyereség e nemü irodalmunkra nézve. Az alapfogalmak megvilágitása után

szerző részletesen kiterjed a lelkészi szolgálat legbensőbb és a nyilvánosság előtt lefolyó életére és tevékenységeire. Külön foglalkozik a vasárnapi iskolával, a nők gyülekezeti munkájával, a serdülő ifjuság és a gyermekek gyülekezeti szerepével. Fe tegetései mindenütt tiszták és átlátszók s a szerző nagy elméleti fölkészültsége ellenére is, mely lépten-nyomon kitünik, a legszorosabb értelemben gyakorlati. A gazdag anyagból bőségesen kiválogathatjuk mindazt, ami a mi viszonyaink és körülményeink között megvalósitható.

A mű második részében négy kisebb tanulmányt találunk: 1. Nevelés a gyülekezeti életre. 2. Az ifjuság a háboru után. 3. A gyülekezet látogatása. 4. Az angolnyelvü protestánsok istentisztelete. Ezek között különösen az ifjusági mozgalmak ismertetése nagyon érdekes, de a többi tanulmány is a gondolkodó lelkipásztor gazdag tapasztalatairól tanuskodik.

A könyv kiállitása a Globus könyvnyomdát dicséri. A forditás szabatos és élvezhető. A könyv ára 200 leu. Kapható Kiss Sándor Unitárius lelkésznél Székelyudvarhelyen, Brassóban és Székelykereszturon az unitárius lelkészeknél és az unitárius iratterjesztő vállalatnál Kolozsváron, az Unitárius Kollégiumban.

Könyvkereskedésekben ára 240 leu.

A legmelegebben ajánljuk lelkészeinknek s mindazoknak, akik a keresztény gyülekezeti élet égető és sürgősen megoldandó problémái iránt érdeklődnek.

Izlés, Modor, Divat. Irta: Vámszer Géza. Globus-nyomda, 1928. 216. old. Ára 100 leu.

Egy, a maga nemében hézagpótló műről kell itt megemlékeznünk, mely minden olvasónk részére egyaránt érdekes és tartalmas, s megszerzésre igen ajánlatos. Az utóbbi években szép fejlődésnek indult erdélyi irodalom csaknem teljesen figyelmen kivül hagyta az aeszthetika, művészet és műtörténelem mezejét. Pedig igy irodalmunk egyoldaluvá válik s az erdélyi magyar izlés és társadalmi viselkedés idegen hatások következtében elkeletiesedik, elposványosodik. Van ugyan nehány füzet, mely ilyen kérdésekkel foglalkozik, ezek azonban annyira csak az ifjuságnak szánt és inkább iskolás könyvekre emlékeztető stilusban iródtak, hogy a nagyközönség és annak müveltebb rétege kevés hasznukat veszi. A magyarországi termékek közül pedig, sajnos, kevés jut el hozzánk s a Gonda Bélák és Nádai Pálok kitünő munkái már csak nagy drágaságuk miatt is, nem hozzáférhetőek. Ilyen körülmények között méltán nevezhetjük hézagpótlónak Vámszer Géza könyvét. Szerző jó magyar stilusban tárgyalja az izlés, modor és divat lényegét, változásait,

jelenkori állapotát és gyakorlati utmutatásokat ad e dolgoknak nemcsak megértéséhez, hanem követésére nézve is. Kiemelendőnek véljük a 87—93. oldalakon levő „Templom és temető“ c. részeket, valamint az egész II. részt, mely a gyermeknevelésről szól. Igen érdekesek még a III. részben az utca esztétikája, a vásárlás müvészete, a muzeum, képtár, valamint a VI. részben az öltözködés divatjának története s a férfi ruhákról szóló részek. A dohányzás cimü fejezetben nem értünk teljesen egyet szerzővel, aki, a pipa mellőzésével, a cigarettának adja a pálmát. Igaz ugyan, hogy a nagyapáink hosszu és sokszor kellemetlen szagu pipaszárai ma már nem tatálnak bele a siető, nyugtalan életbe, s az is igaz, hogy a cigaretta az utolsó tiz évben sokkal nagyobb népszerüségnek örvend. Viszont az erdélyi uriember ideálja az angol gentleman, el sem képzelhető a maga kis angol pipája nélkül, mely kellően tisztitva, a legegészségesebb dohányzó eszköz; továbbá a cigaretta idegességekre, kapkodásra szoktatja a vele élőt, mig a pipa csendes meditálásra, idegei pihentetésére vezeti a dohányzót, nem is emlitve, hogy a cigarettázók ujjaira rakodó sárga nikotin-foltok egyáltalán nem mondhatók izléseseknek. A pipa és a cigaretta közötti különbség lélektani megalapozásokban áll s a mi nyugtalan, ideges, kapkodó és mindinkább elnőiesedő férfiainknak orvossága, vagy mérge lehet.

Igen érdekesek szerzőnek a speciálisan erdélyi életből és életre vonatkozó megjegyzései is, valamint a Metamorphozis Transylvaniae s más régi erdélyi munkákból vett idézetei is.

Összefoglalva az egészet: Vámszer Géza hasznos és szép könyvét minden olvasónknak a legjobb lelkiismerettel ajánlhatjuk, müvelt ember könyvtára nehezen volna elképzelhető ilyen munkák nélkül. Könyv kapható a szerzőnél (Odorheiu, Str. Reg. Elisabetha 10.), vagy a Közlöny utján is.

A Globus-nyomda igazán szép és müvészi kiállitásához csak gratulálhatunk. Sz. I. S.

Vári Domokos: Vallomások. Verses kötet. Öt iv terjedelemben, megjelenés alatt. Ára 40 leu. Tiz eladott példány után egy tiszteletpéldány jár. Felhivjuk olvasóink figyelmét kiváló és ismertnevü költőpapunk verskötetére.

Bölcső mellett. *(Keresztelési beszédek.)* Irta: Ütő Lajos székelykereszturi lelkész. Szabó K. nyomdája. Cristur, 1928. 77 old.

Ez a harmadik ágendás kötete Ütő Lajosnak. Hogy ő nemcsak egyik legjobb papja egyházunknak, hanem egyuttal egyik legjobb tollú irónk is, azt e Közlöny olvasói már tudják eddigi könyvismertetéseinkből. Tizennyolc meleghangú, gondolatokkal tele, szép esketési beszédet bocsát közre e kötetben a szerző s ezzel olyan dolgot cselekszik, amelyet eléggé dicsérni nem lehet. Ha valahol, úgy a keresztelés, esketés és temetések alkalmával nyijik fel igazán a közömbösségbe zárt emberi lélek s ezeket az alkalmakat, ha elszalasztjuk, jóvá nem tehető hibát követünk el. Szerző tudja ezt s bizonyára ezért van az, hogy eddig legalább mindig ágendás könyveket adott ki beszédgyüjtemény helyett. Ágendái sok olvasottságról, a Bibliának ha nem is kritikai, de sürű lapozgatások nyomán nyert ismeretéről tesz tanubizonyságot lépten-nyomon. A dicséretek között kell felemlitenem, hogy iró, hála Istennek, nem követi azt a dialektizáló, deduktiv módszerü, „kicövekelő“ irásmódot, mely az unitárius egyházi beszédeket 90 százalékban még ma is guzsba köti. Ma már sehol sem irnak igy külföldön s a magyar prédikátorok müveltebbjei is szakitottak vele tulnyomó részben. Csak nálunk harcolnak még nehányan, hála Istennek egyre kevesebben a kaptafa mellett, melyre minden tárgyat és minden beszédet egyaránt rá kivánnak huzni. Szerző sokkal müveltebb annál, semhogy áldozatul essék ennek az unitárius módszeri othodoxiának s gondolatai gazdagságával, kifejezései szépségeivel igazi élményt tud adni.

Ha hibát is kell keresni, akkor ilyenekül a következőket emlitjük meg: kifejezéseiben néha elragadja a hév s ilyenkor olyat is mond, amit máskor nem mondana, viszont a stilus is sokszor ép olyankor szenved, amikor igen szép stilusu kiván lenni. A ótestamentomi képeket néha tulsokat használja, pedig a mai hivő közönség más, modernebb képekre vágyik. Végül pedig, és ezt csak szerzőnek merjük mondani, mert nagy olvasottsága és tehetsége erre neki lehetőséget nyujt: iparkodjék kifejteni az unitárius világnézetet és hitrendszert mindenütt, ahol teheti. Ne csak szépeket és igazakat hirdessen, de találja meg azt a hitvallást, melynek aztán egész életében prófétája legyen. Az is unitárius betegség, hogy mi a mi nagy liberalizmusunkban nem „dogmatizálunk“, hanem általánosságokban prédikálunk mindig. Csak akkor lesz az unitárizmus igazán életadó erő, amikor ismét megtalálja a maga véleményét, kitér az élet minden kérdésére. Bizony csak „dogmatizáljunk“, ha egységes világnézetünk és unitárius hitünk bátor megvallását „dogmatizálásnak“ nevezzük. Kövessük Dávid Ferencet, aki tele templomoknak prédikált s egy egész országot megtéritett. Olyan papok, mint Ütő Lajos, vannak arra hivatva, hogy az unitárius igehirdetést ismét életadó valósággá tegyék.

E könyvet szivesen ajánljuk minden olvasónknak. Ára 50 leu. Kapható a szerzőnél, vagy a Közlöny utján is. Sz. I. S.

Az Unitárius Naptár ez évben nem adott vásárjegyzéket, mert *nincs* vásárjegyzék az új törvény következtében. Január közepére várjuk az iparkamaráktól az uj hiteles vásárjegyzéket, s akkor azt mindenkinek, aki Naptárt vett, lelkészeink utján megküldjük.

Felkérjük lelkésztársainkat, hogy a postán hozzájuk megküldött Ifjusági Mellékleteket adják el az ifjak között. Egy szám ára: 3 leu, melynek egyharmada, vagyis 1 leu, a helyi D. F. E. I. K. pénztárában marad s nekünk csak két leu jár az előállitási költségekért, amit majd a kongruából fogunk levonatni, szives engedelmükkel.

Helyesbités. Az 1929. évi Unitárius Naptár 82-ik oldalán leközölt: „Szomoru a nagy harangunk hangja" c. szép vers költője nem Lőrinczy István, amint az nyomdai hiba következtében alatta áll, hanem Lőrinczy Miklós nyárádszentlászlói kántortanitó afia, az Unitárius Közlöny rendes munkatársa.

Nyugtázás. Az egylet pénztárába november 21-től december 22-ig tagsági és előfizetői dijat fizettek: Csinády Jánosné Nyárádszereda, Lázár Miklós Torockó, Unitárius Egyházközség, Dávid Ferenc Nőegylet, Jobb Mózes Jánosfalva, Lőrinczy Zsigmond Marosvásárhely, Kelemen Lajos Kolozsvár 1928-ra; Bálint Mihály Drăgăseni, Szatmári Lajos Parajd 1927-re; Brázovay Dezsőné Sarmisegetusa, Vári Vilma Glogovat 1929-re; Gergely János Hosszufalu 1925-1926-ra; Platz Ferencné Marosvásárhely, Unitárius Egyházközség Várfalva, Dr. Mikó Imre, Dr. Pataki Jenőné Kolozsvár, Vass Pál Torda 1927—1928-ra; Gergely János Hosszufalu 1925—1926-ra; Br. Dániel Lajos Tarcsafalva 1925—1928-ra; Br. Dániel Ferenc Vargyas 1926—28-ra; Zoltán György Nagyajta 1926—28-ra.

Alapitói dijban fizettek: Dr. Sükösd Zsigmond Csernáton, Br. Dániel Ferenc Vargyas, Király István Torockó, Csatkai Jenő Sopron 500—500 leut. Csifó Salamon Kolozsvár 300 leut. Boros György Székelyszenterzsébet 200 leut és Kahlfürst Imre Kolozsvár 600 leut, Barla Károly Várfalva 150 leut.

Kolozsvár, 1928. december 22-én.

Gálfi Lőrinc
pénztárnok.

Minden kézirat Szent-Iványi Sándor szerkesztő cimére Cluj, Unitárius Kollégium küldendő.

Kéziratokat nem adunk vissza!

Előfizetési ár: Egész évre 60 L. Magyarországra 90 L. Egyes szám ára 8 L. Akik a 60 L.-t egy összegben előre befizetik, a Dávid Ferenc-Egylet rendes tagjainak tekintetnek. Örökös alapitódij 500 L. Minden pénz **Gálfi Lőrinc** egyleti pénztároshoz küldendő.

Nyomatott „Corvin"-könyvnyomdában Cluj-Kolozsvár, Str. Iorga (volt Jókai-utca) 17 sz